

MISJONEN I DEN HØYERE SKOLES UNDERVISNING

av

ARNFINN E. SØRENSEN

Av en utførlig undersøkelse som lektor Arnfinn E. Sørensen, tidligere misjonær i Congo, har foretatt, gjengis nedenfor de to hovedavsnitt som for leserne av dette tidsskrift tør ha størst interesse. Et tredje hovedavsnitt — om misjonsstoffets berettigelse i undervisningen — er utelatt. Likeså innledningen og sluttordet. Med «misjon» forstås utbredelsen av evangeliet blant ikke-kristne folkeslag, nærmere bestemt «den moderne evangeliske ytremisjon» slik denne har utviklet seg fra slutten av det 18. årh. og til idag. Vi er lektor Sørensen takknemlig for tillatelse til å gjengi de to nevnte hovedavsnitt av den verdifulle fremstilling han har gitt av dette viktige emne. Om en undersøkelse av misjonen i folkeskolens undervisning se NOTM 1952 s. 45ff. — Red.

I

Hva finner vi av stoff som angår misjonen i undervisningsfagene i den høyere skole i dag?

Det er naturligvis begrenset hvilke fag som kan absorbere stoff om misjonen. Vår undersøkelse har dreiet seg om de gjeldende lærebøker i historie og geografi, leseverk i norskundervisningen — alt for hele realskolen og gymnaset — og lærebøkene i kristendomskunnskap for 2. klasse i realskolen og det 5-årige gymnas (som f.t. er det klassetrinn hvor misjonen gjennomgås).

Vi har ikke tatt med lærebøker i tysk, fransk og engelsk, selvom vi er klar over at det forekommer en og annen fortelling om Livingstone i engelskbøker.

Resultatet av undersøkelsen er bemerkelsesverdig på flere måter.

a) Det foreligger en rekke godkjente lærebøker til undervisningen i *historie og samfunnslære*. Felles for dem alle er at de ikke har noe positivt å fortelle om misjonærenes og misjonsselskapenes innsats hverken på det åndelige område — dette er vel ikke å vente i vår sekulariserte skolebok-verden — eller på det kulturelle og sosiale område. Forfatterne er fullstendig blinde for betydningen av det kristne budskapet om menneskenes likeverd og den kristne nestekjærligheten. I vurderingen av kolonifolkenes liv under den hvite manns herredømme er dette forholdet fullstendig «uteglemt». I dag er det ganske åpenbart for en hel utenrikspolitisk orientert verden at dette budskapet har gitt et vesentlig bidrag til ønsket om frihet og selvstyre i de tidligere koloniområdene. Historiebokforfatterne kunne ikke vite om det som senere er skjedd. Men de burde ikke ha oversett det som skjedde der hvor misjonene arbeidet. Når det gjelder det sosiale og kulturelle området nevnes det *ingenting* i historiebøkene om den utbyggingen av helse- og skolevesenet som misjonene har gått i spissen for. Særlig skolevesenet har jo gitt så mye til kolonifolkene at det burde ha vært påpekt. Vi kan ikke fri oss fra den tanken at dette kanskje skyldes innstillingen til kristen misjon i det hele.

Noe finnes likevel om misjonsarbeid. Hans Egede og Thomas von Westen er nevnt i noen bøker. Men dette gir oss ingen assosiasjoner med hensyn til *moderne misjon*. I én bok er moderne misjon nevnt som et faktum på en linje: (Midgaard: *Den nyeste tids historie*, 3. oppl., s. 113). I en annen bok nevnes misjonen i en innrømmelsesbisetning. Det heter der (Stang og Lange, *Verdenshistorie*, s. 216) «Men kolonifolkene fikk liten glede av møtet med den kvite manns sivilisasjon. *Enda om misjonærene arbeidet for å hjelpe de innfødte*, ble det likevel hardt arbeid, sykdommer og brennevin kolonifolkene fikk mest av». (Uth. av oss). Det er bare en bisetning, men tross alt et lite glimt av en innrømmelse overfor misjonen. Livingstone *tituleres* som misjonær, men *omtales* utelukkende som oppdagelsesreisende,

og i denne forbindelse også på like linje med journalisten H. M. Stanley.

Direkte negativt omtales misjonen flere steder, f. eks. Langeland: Verden etter 1815, 1. oppl., s. 83: «Kristen misjon åpnet ofte veien for imperialismens maktmisbruk og utplyndring». Forfatteren har ingenting på pluss-siden, bare denne negative holdningen. Særlig positivt er vel heller ikke synet på misjonærene i Stang og Langes verdenshistorie (nevnt ovenfor), s. 211: «Som oftest var det oppdagere og misjonærer som gikk i spissen når det gjaldt å åpne nye områder for den kvite manns foretaksomhet» (uth. av oss), og slett ikke uttalelsen på s. 215 i samme bok: «Til omkring 1880 nøyde europeerne seg med å kreve «åpne dører» for misjonærer og handelsmenn i China».

Sitatet fra s. 211 gir uttrykk for at misjonærene kan ha åpnet nye områder for hvite menn i sin alminnelighet, også utplyndrere og eventyrere. Men det er en forfalskning av helhetsbildet, når det ikke uttrykkelig sies fra at noe slikt har misjonærene aldri villet. Det samme gjelder i enda sterkere grad sitatet fra Langelands bok, s. 83 (sitert ovenfor).

Dette utsagnet er helt utillatelig i sin form og tendens og fullstendig uverdig en norsk lærebok. Sitatet fra Stang og Lange, s. 215 (sitert ovenfor) er sant i og for seg, men likevel ikke korrekt, fordi det ikke sier noe om alt det positive misjonærene gjorde, og at de selv bare benyttet den faktiske situasjon til å kunne tjene de menneskene som levde i dette veldige landet.

Hovedinntrykket er at lærebøkene som brukes i historieundervisningen har en negativ innstilling overfor misjonen, eller ikke nevner den i det hele tatt, mens det positive innslaget er meget svakt. (Jfr. listen over gjennomgåtte lærebøker.)

b) Når det gjelder *geografibøkene* er bildet litt annerledes forsåvidt som det negative synet på misjonen ikke kommer til uttrykk. Men det bør så være klart at det heller ikke sies noe positivt om misjonen, til tross for at dette i flere sammenheng burde være helt naturlig og selvfølgelig, som når geografibøkene kommer inn på skriftspråkene og annen kulturell og sosial utvikling. I én bok, Haffner og Knudsen, b. I, 7. utg., nevnes norsk

misjon som et faktum, men ikke noe mer: «bl. a. driver nordmenn misjonsvirksomhet her» (s. 94 om Sudan). «Nordmenn driver misjonsvirksomhet i Santalistan i Bengal» (s. 114) og «Nordmenn har drevet misjonsvirksomhet i flere provinser» (s. 122 om China). Utenom dette finner vi ingenting.

c) Hva *norskundervisningen* angår, finnes det en hel del leseverk hvor det kunne ha vært gitt plass for stoff om misjonen. Hvis vi ser bort fra Bjørnsons dikt: «Til misjonær Skrefsrud i Santalistan,» som foreligger i et par bøker, og som vel helst er tatt med fordi det er en stor mann som på denne måten hedrer en annen stor mann, uten å si noe om misjonen i og for seg, så er det bare ett verk som har noe om misjon. Det er «Lesebok for norsk ungdom» av Høeg og Svarstad. I dette verket har vi et godt kapittel med titelen: Eit større Noreg, hvor vi får møte norsk misjon i China, India og på Madagaskar. Dette viser at hvis bare viljen er der, er misjonsvirksomheten et ypperlig egnet stoff i et orienteringsfag som norsk.

d) Lærebøkene i *kristendomskunnskap* bør naturlig nok være de bøkene hvor man helst venter å finne misjonen omtalt. Det må imidlertid konstateres at heller ikke disse gir kunnskaper om misjonen utover noen historiske glimt og enkelte biografier. Men det må også tilføyes at læreplanen for den høyere skoles kristendomsundervisning ikke levner store mulighetene for misjonsstoff. I det fem-årige gymnas og i realskolen er kristendoms-kunnskapen fordelt slik:

1. klasse av realskolen og det fem-årige gymnas:

Bibelhistorie, Det gamle og Det nye testamente, 2 timer pr. uke.

2. klasse av realskolen og det fem-årige gymnas:

Kirkehistorie med noe misjonsstoff, 1 time pr. uke.

3. klasse i realskolen:

Kristen tro og moral, 1 time pr. uke.

3. klasse i gymnaset:

1. halvår: *religionshistorie*.

2. halvår: *bibelske lesestykker*, med innledning, 1 time pr. uke.

4. klasse i gymnaset:

Fortsettelse av *bibelske lesestykker* med innledning, 1 time pr. uke.

5. klasse i gymnaset:

Kristen tro og moral, 1 time pr. uke.

I løpet av hele skoletiden i realskole og gymnas finnes det bare én klasse hvor det er mulighet for å gi noe om misjon, nemlig i 2. klasse, hvor faget er kirkehistorie. Det sier seg selv at med én uketime i kirkehistorie blir det ikke store muligheter for misjonsstoffet, så meget mer som dette gjerne regnes som et tillegg til kirkehistorien.

Misjonsstoffet som vitenskapelig forsknings-stoff har til dato ikke fått den plass det burde ha i det teologiske studium. (Synet begynner etter hvert å endres i positiv retning. Vi kan bl. a. nevne Menighetsfakultetets utnevning av O. G. Myklebust til professor i misjonsvitenskap.) På grunn av stoffets egenart har det gjerne falt mellom to stoler: riktignok er det en del av kirke-historien, men samtidig er det til enhver tid selve kriteriet på kirkens liv og ekspansive kraft og den *historiske* vurdering av misjonen er derfor den minst betydningsfulle. Den ikke-historiske vurdering, den mest betydningsfulle, hører naturlig nok ikke inn under kirkehistorien, og noen annen plass har misjonen ikke fått i det teologiske studium og de teologiske lærerstillinger. Det er nettopp dette forhold som gjenspeiles i hele opplegget av kristendomsundervisningen i den høyere skole.

Vi skal nevne hva som finnes om misjon i 2.-klassens kirkehistorie:

Fjellbu og Solum: Kristendommens saga. Om Hans Egede er det omtrent en halv side. «Hedningemisjon», med undertitel: «Misjonen etter reformasjonen», finner vi også en halvside om (s. 102). Det sier seg selv at dette må bli omtrent likt med ingenting. På s. 109–113 finner vi «Store misjonærer», biografier over Livingstone, Hudson Taylor, Schreuder og Lars Skrefsrud. Boken er på 116 sider i alt, derav 5 sider om misjon fra ca. 1700 til i dag.

Marthinussen og Ribsskog: Kristendoms-kunnskap for den

høgre skolen 2. klasse. Kirkens historie, 4. utg. På s. 96 finner vi vel 4 linjer i petit om John Eliot's arbeid blant indianerne i Nord-Amerika, på s. 101 er det skrevet 6 linjer om Brødrementhetens arbeid. Hans Egede finner vi en kvart side om på s. 103. På s. 115 begynner kapitlet «Bibelens og misjonens århundre». Som et ledd i dette finnes det et avsnitt på to sider om «Bibeloversettelse på misjonsfeltet». Verdensmisjonen har fått en halv side (s. 121), deretter en biografi over William Carey og noen ord om Livingstone, H. Taylor og J. Mott og endelig noen linjer om Albert Schweitzer. Viktig er det at det hele avrundes med henvisning til «Norsk håndbok for misjon». Buddhimisjonen og K. L. Reichelt har fått 5 linjer på s. 130. Ellers har «Norsk misjonsarbeid» fått en halv sides omtale (s. 142), og deretter følger tre korte biografier over Schreuder, Skrefsrud og Johannes Johnson på tilsammen to og en halv side. Boken er på 156 sider, derav vel 8 sider om misjon.

Henrik Seip: Kirkehistorie for den høgre skolen. På side 62 står det en halv side om jesuittmisjonæren, Frans Xavier. Brødrementhetens misjon er omtalt på en og en halv side (s. 74–75), og dannelsen av de første misjonsselskapene i England fra 1792 og utover er kort beskrevet på s. 85. Deretter følger en biografi på en og trekvart side om Livingstone, videre en side om Albert Schweitzer. Også under avsnittene om «Den tyske kirke» (s. 87–88) og «Den romersk-katolske kirke» (s. 89) omtales misjonen. «Norsk misjonsvirksomhet» heter et avsnitt på s. 97. Dette følges av et stykke om «Det norske misjonsselskap», og her nevnes Schreuder, Dahle, J. Johnson, men bare som misjonærer i helhetsarbeidet, ikke som selvstendige biografier. Avsnittet om «Barmhjertighetens by» omtaler spedalskearbeidet på Madagaskar, nærmere bestemt Ambohipiantrana ved Antsirabé, senere flyttet til et nytt sted under navnet Mangarano (s. 97–100). «Misjon i China» heter et lite avsnitt på s. 103–104, som etterfølges av en Skrefsrudbiografi på en og en halv side. Boken er på 112 sider, derav ca. 11 sider om misjon.

Aasland og Molland: Guds rikes vekst. Lærebok i kristendoms-kunnskap for den høgre skolen, 2. klasse. Jesuittenes misjon er

nevnt på s. 64. Hedningemisjonen i den lutherske kirke er nevnt med 3 linjer på s. 74 i forbindelse med pietismen. Med 6 linjer er Brødremenighetens misjonsarbeid omtalt på s. 76. «Hedningemisjonen» omtales i generelle vendinger på s. 102–103. Deretter følger biografisk stoff om «Grønlands apostel» s. 103–106. «Verdensmisjonen» «får» 10 linjer på s. 107, og deretter følger biografier over Carey og Livingstone (s. 107–112), noen linjer om «Det norske misjonsselskap», en biografi over Schreuder og en over Skrefsrud og tilslutt et meget mangelfullt avsnitt om «Norsk misjonsarbeid i dag» (s. 112–116). Boken har 132 sider, derav ca. 13 sider med misjonsstoff.

Vi har under gjennomgåelser av de fire ovenfor nevnte bøker bare tatt med misjonsarbeid etter reformasjonen. Sett under ett presenterer disse lærebøkene mest biografisk stoff, litt historisk «misjonsselskap»-stoff og svært lite om misjonsarbeidet. Best i så måte er Henrik Seips bok. Til sammenligning kan nevnes: Trygve Tønnessen: Kristi Kongevelde («Kristenlære for framhaldskolen»), som på en ypperlig måte gir misjonsstoff til bruk i undervisningen.

På bakgrunn av misjonens enorme innsats blir lærebøkene taushet å stemple som direkte usaklighet og en fortegnig av situasjonen. Denne kritikk rammer i første rekke historie- og geografibøkene.

II

Forslag om innpassing av misjonsstoff i fagene norsk, historie og geografi og om plasing av misjonsstoff i leseplanen for faget kristendoms-kunnskap.

a) Det er en selvfølge at misjonsstoffet hører inn under kristendomsfaget. Dette betyr likevel ikke at andre fag er utelukket når det gjelder plasing av misjonsstoff. Vi har tidligere påpekt hvordan fagene norsk, historie og geografi fullstendig mangler noe positivt om misjonen, unntatt ett norsk leseverk, men det er vår absolutte mening at de *norskbøker* som inneholder alment stoff fra menneskenes daglige verden, også bør ha med stoff fra daglig liv og virke på misjonsmarkene.

Det kan være gjenstand for diskusjon hvor i leseverket og under hvilken tittel dette stoffet skal presenteres. Det ville vel være naturlig å innpasse det i stoffet om «Et stykke Norge i det fremmede» eller «Norsk innsats i andre verdensdeler» e. l. I dag er det særlig aktuelt å vise hva norsk misjon har gjort i utviklingslandene, og et slikt avsnitt i en lesebok, på f. eks. 10 sider, bør ha med mest mulig om misjonens humanitære innsats, mens den religiøse side av saken neppe bør få særlig stor plass. Også i en lesebok bør imidlertid misjonens primære oppgave fremheves, med spesiell vekt på Guds kjærlighet som drivkraften i hele den humanitære virksomheten. Fremstillingen må ikke være tørr og kjedelig statistikk. Noen tall bør muligens gis, men misjonærenes dagligliv i fremmed miljø med helt andre levevilkår enn det som vi er vant med, bør være organisk flettet inn i fremstillingen for å gi den liv. Det er selvsagt en forutsetning at den må være gjennomsyret av en positiv innstilling til misjonen.

Det skulle være enkelt nok med et slikt avsnitt i et norsk leseverk. Problemene er nok ganske annerledes når det gjelder *historieundervisningen*. Det vil ofte bli forfatterens eget syn som dominerer læreboken på bekostning av objektiviteten. I vår tid, med fremveksten av de nye statene i Asia og særlig i Afrika, er det imidlertid vanskelig å forstå hvordan misjonens innsats kan utelates uten at viktig historisk stoff underslås. Det heter i Undervisningsplanene at historieundervisningen bl. a. skal «orientere dem (elevene) *i den tid de lever i*, og i det samfunn de skal bli medlemmer av, ved å vise dem i enkle trekk *hvorledes forholdene i vår tid* og særlig i vårt eget samfunn *er blitt som de er*». Det heter videre: «I sammenheng med historien eller samfunnslæren skal elevene få noe kjennskap til det som er gjort *for å fremme samarbeid mellom folkene*». (Uth. av oss.)

Vi har tidligere påvist at det lille som er nevnt om misjon i historiebøkene er svært negativt, med meget få unntak, og at det også ofte er direkte misvisende. I beste fall vil vi tro det hele skyldes forfatternes absolutte uvitenhet om misjonens betydning. Det er imidlertid vanskelig å forstå at ikke kristendommens betydning i vårt eget land, med omdannelse av samfunnet fra et

hedensk vikingrede til et kristent land, skulle gi en pekepinn om misjonens betydning i hedenske land. Det kan i denne henseende være nok å henvise forfatterne til de innfødte lederne selv. Mange av dem har uttalt seg om dette. La oss sitere én av dem, presidenten og statsministeren i Kongorepublikken, Brazzaville: «Den kristne misjon er en faktor i verdenshistorien. En av dens bragder er at den har vært med på å forme et kontinent. Uten misjonen ville Afrika fremdeles ha sovet sin tusenårige søvn». Vi kunne sitere mange liknende uttalelser av kjente afrikanere.

Det er vanskelig å gi konkrete forslag om misjonsstoff i historiebøkene. Det bør imidlertid være religionsseksjonenes oppgave i langt større grad enn tidligere å uttale seg om alt misjons- og kirkehistorisk stoff i historiebøkene. Når historiebøkene kommer inn på slike spørsmål som imperialism, kolonier, nasjonalisme, selvstendige stater o. l., må den rolle misjonen har spilt få komme til uttrykk på en klar og saklig måte. Selv ikke-kristne eller endog anti-kristne historikere må ha råd til å gjøre dette. Dette er ikke et prestisjespørsmål for misjonen, men et spørsmål om å vurdere utviklingen på den rette måten. Når de nye statenes historie skal skrives, kan man overhode ikke komme forbi misjonen uten å rive vekk en hel del av grunnlaget for selve tanken om frihet og selvstendighet.

I *geografiundervisningen* er det vel noe enklere å innføre misjonsstoff. Vi tenker da ikke i første rekke på de oppdagelser som er gjort av misjonærer, men mer på det faktum at misjonen har gitt og gir en mengde stoff som kaster lys over skildringen av menneskene i det geografiske miljø. Vi får se brytningen mellom gammelt og nytt, mellom forskjellige kulturer, mellom hedenskapets negative sider, som slaveri, fotbinding, kastevesen, mangel på hygiene, ofte etter direktiv av trollmannen, og mye annet på den ene side — og kristendommens positive verdier på den annen side, en kristendom i kamp mot nedbrytende krefter. Misjonens innsats for å skape fred mellom stammene og mellom rasene, mellom folk av samme hudfarge og mellom folk av forskjellig hudfarge, må bli et viktig ledd i undervisningen. Mange land har fått sitt skriftspråk ved misjonærenes forskning og kul-

turelle innsats, sine skoler av forskjellig art, sitt helsestell osv.

For en lang rekke land er misjonens grunnleggende arbeid og misjonens institusjoner av en så vidtrekkende betydning for hele samfunnslivet at det er uforståelig hvordan man kan komme utenom dem. Misjonen må imidlertid ikke få noen selvstendig plass i geografibøkene. Dens betydning må objektivt påpekes for hvert enkelt land hvor det er aktuelt, som et organisk ledd i hele fremstillingen av dette landet som en geografisk enhet. Dette kan kanskje by på store vanskeligheter for forfatterne, og det ville nok være en fordel om Egede Instituttet kunne gi ut en publikasjon om norsk misjon, land for land, ikke bare statistisk, men rent beskrivende, til bruk for alle interesserte, lærebokforfattere inkludert.

Nettopp i geografiundervisningen vil også lysbilder fra misjonsfeltene egne seg ypperlig. Det finnes en del til dette bruk, men ennå står det mye igjen før misjonene virkelig har laget en effektiv skoletjeneste, slik at det til enhver tid kan være mulig for en lærer å slå opp i katalogen over lysbilder fra misjonsmerkene og så velge og vrake. Film vil være nyttig en sjelden gang, men neppe som effektivt undervisningsmiddel i sin alminnelighet. Skal lysbildetjenesten — og også filmtjenesten — bli virkelig effektiv, bør det kanskje dannes en sentralledelse. Dette har vært påpekt flere ganger tidligere, av O. G. Myklebust i Kirke og Kultur 1942 og av Finn Jor i Norsk Tidsskrift for Misjon 1949. Det er vel et spørsmål om det ikke er direkte galt av misjonsselskapene å være så «beskjedne» som de er. De må ikke være så redde for å lage reklame at de glemmer at det dreier seg om folkeopplysning.

b) Det er innlysende at *kristendoms-undervisningen* må gi den uten sammenlikning største plass for misjonsstoffet. Det heter i «Undervisningsplaner for Den høgre Almenskolen», under avsnittet om Kristendoms-kunnskap, klasse II, «Boka bør i *atskillig utstrekning dvele ved arbeidet for å utbrede kristendommen (misjonen)*, og i samband med det skal elevene også få en del kunnskap om det religiøse livet hos de folkeslag som den kristne misjon har kommet i berøring med». (Uth. av oss.)

Det er klart at med 1 – én – time i uken kan det ikke bli mye igjen til misjon i løpet av et skoleår på 38 uker. Det blir vesentlig kirkehistorie og noen få sider om misjon i tilknytning til denne. I 1. og 3. klasse i realskolen og i 1., 3., 4. og 5. klasse av det fem-årige gymnas er det ingenting om misjon, bortsett fra Paulus og lærerens tilknytningspunkter i religionshistorien. Dette betyr at av 228 timer kristendoms-kunnskap i det fem-årige gymnas har vi 7 timer med misjonskunnskap eller ca. 1/32 av tiden. (Vi legger da «Guds rikes vekst» av Aasland og Molland til grunn for vår vurdering. Vi har grunn til å anta at den er mest brukt.) For realskolens vedkommende blir det ca. 1/25 av tiden (6 timer av 152). Dersom vi snakker om nyere evangelisk misjon, blir tallet bare halvparten så stort som ovenfor nevnt. Dette er uholdbart og er i hele sitt opplegg en klar tilsidesettelse av misjonen. Vi vil foreslå dette endret.

Til å begynne med vil vi se på mulighetene ut fra den forutsetning at det *ikke* blir noen endring i timetallet for kristendomsfaget. Vi vil da ta for oss 3. klasse i gymnaset. I denne klassen leser vi religionshistorie det første halvåret.

Faget har mange motstandere, og det er vel riktig at det egentlig ikke hører inn under kristendomsfaget. Vi mener likevel at det gir mange muligheter for kristendoms-læreren til konfrontasjon med kristendommen, og vi mener dessuten at det er bedre at kristendoms-læreren underviser i dette stoffet enn f. eks. en ikke-kristen lærer. Det er imidlertid vår mening at faget bør følges opp av misjonskunnskap i annet halvår av 3. klasse i gymnaset. Det bør være en egen lærebok og et eget navn. Vi ønsker ikke navnet misjonshistorie, da dette vil bli ensidig historisk, heller ikke misjonsteori/lære, da dette vil legge for stor vekt på den teoretiske siden av misjonsfaget. Misjonskunnskap er et navn som skulle kunne dekke alle sider og dessuten gi en særlig prioritet for det aktuelle, for dagens misjonsarbeid rundt omkring i verden. Boken bør for en vesentlig del handle om misjonens møte med de fremmede religioner på en slik måte at disse klart sees som misjons*problem*, videre om alle sider av moderne misjon, overgangen fra misjon til kirke, om norske misjonsfelt, litt om

de store verdensmisjonene, almen misjonsstatistikk og norsk misjonsstatistikk. Den bør ha en kort historisk innledning. Hvis vi forutsetter ca. 20 timer i siste halvdel av skoleåret, bør vi kunne ha en bok med omtrent 60 sider med pensumstoff, endel lesestoff og rikelig bildeutstyr. Lysbilder vil gi et verdifullt aktualiserende supplement.

Det er naturligvis et problem i denne forbindelse som vi hittil ikke har nevnt. Ovennevnte forslag vil medføre at vi tar et halvår fra undervisningen i bibelske lesestykker. Vi mener imidlertid at dette bør kunne klares i løpet av ett år, 4. klasse, med meget liten reduksjon av pensum. Det vesentlige i denne undervisningen er innledning til Det gamle og Det nye testamente og gjennomgåelse av tekster slik at elevene lærer å lese tekstene med bedre forståelse enn før. Mye av dette er en utvidelse av stoffet i 1. klasse, samtidig som det er hevet opp til et vanskeligere plan, mens andre tekster er slike som «går igjen», f. eks. Den fortapte sønn. Det vesentlige er etter vår mening *ikke* å gi dem *flest mulig* tekster fra Bibelen, men å lære dem til å forstå og samtidig inspirere til selvstendig lesning av Bibelen. Dette bør kunne klares med noen ferre tekster — muligens med større hell enn med mange —, og vi vil da kunne klare det i løpet av ett år. Dermed får 3. klasse en sammenheng mellom religionshistorie og misjonskunnskap, den siste som en nødvendig videreføring av en disiplin som i dag henger i løse luften.

Dette forslaget er som nevnt basert på den nåværende timefordeling og fordeling av kristendomsfagets forskjellige disipliner. Imidlertid er det på tale å forandre hele kristendomsundervisningen i den høyere skole. På grunn av den nye loven om Folkeskolen av 10. mai 1959 og Forsøksplanen for denne skolen av 14. oktober 1959 bestemte Norsk Lektorlags Landsseksjon for kristendomslærere at det skulle nedsettes en komité til å utarbeide et konkret forslag til ny leseplan for gymnaset kristendomsundervisning. Denne komitéen ble oppnevnt 23. september 1960. Den 10. februar 1961 avsluttet den sitt forslag, som ble behandlet i kretsene høsten 1961. Planen opererer med følgende fagområder: 1. Bibelen; 2. Kirke- og dogmehistorie; 3. Troslære

og Etikk; 4. Konfesjonskunnskap og Religionshistorie. Den forutsetter et tre-årig gymnas med 2 uketimer i kristendomskunnskap pr. år, men er beskjeden nok til å regne med at planen kan brukes med timefordelingen 1 – 1 – 1 (2) eller 1 – 1 (2) – 1, dog «ikke uten skadevirkninger». Planen innebærer en radikal forandring av kristendomsundervisningen og vil bety en meget stor forbedring og styrkelse av faget. Men *det er forbausende at misjonen overhode ikke er nevnt i forslaget*, hverken ordet eller saken. Undertegnede påpekte dette i Oslo krets av kristendoms-lærere høsten 1961. Det ble da som svar henvist til at misjonen får stor plass i ungdomsskolen, ifølge Forsøksplanen. Dette er ikke riktig. Sammenliknet med realskolens pensum gir nok planen for 7., 8. og 9. klasse i ungdomsskolen mye misjonsstoff. Realskolens pensum i misjonskunnskap er jo, som tidligere påvist, nesten ingenting. Til påstanden er det ellers å bemerke at det samme forholdet da gjelder kirkehistorie, *religionshistorie* og etikk, foruten Bibelen. Religionshistorie f. eks. er likevel med i komitéens plan for kristendomsundervisningen i gymnaset. Hvorfor skal så den langt viktigere misjonskunnskap feies vekk?

Læreplanen for forsøk med 9-årig skole setter opp en arbeidsplan for kristendomskunnskap. Av misjonskunnskap er det satt opp misjonshistorie, vesentlig biografistoff, i 7. skoleår, stiftelsen av N.M.S. og biografier over norske banebrytere, samt en kort oversikt over norske misjonsmarker i 8. skoleår, verdensmisjonen og de kristne enhetsbestrebelse i 9. skoleår. Det er imidlertid neppe noen tvil om at det hele må bli svært kortfattet og skjematisk. Dette går klart frem av den lange listen over alt det andre som også skal være med både i 7., 8. og 9. skoleår, med 2 uketimer i 7. klasse og bare 1 – en – uketime i 8. og 9. klasse. (Jfr. Læreplan for forsøk med 9-årig skole side 142–149). Det ville være ønskelig med mer misjonsstoff også i ungdomsskolen, og dette skulle være mulig med 2 uketimer også i 8. og 9. klasse. Vi er imidlertid av den mening at det nettopp på grunnlag av undervisningen i misjonskunnskap i ungdomsskolen blir behov for en videreføring og utdyping i gymnaset etter omtrent de samme retningslinjer som vi har trukket opp for undervisningen i

siste del av 3. klasse i gymnaset med den nåværende timefordeling, muligens med noen endringer. Dette bør drøftes av en komité.

Vi vil derfor foreslå et halvt skoleår à 1 uketimer til misjonskunnskap. Vårt forslag må da innpasses i det nye forslaget som Landsseksjonen for kristendoms lærere etter komitéarbeid har kommet frem til. Vårt forslag gjelder for et totalt timetall i gymnaset på 3 uketimer og evt. 4 uketimer. Med 4 uketimer totalt vil vårt forslag bety at disiplinen misjonskunnskap får en noe snau andel av timetallet i kristendoms kunnskap sammenliknet med de andre disiplinene innenfor faget, men det vil muligens by på praktiske vanskeligheter å dele opp på annen måte.

Misjonsstoffet i læreboken for gymnaset må avpasses etter stoffet i ungdomsskolen. For øyeblikket er det vanskelig å si noe særlig om dette, da spørsmålet om egnede lærebøker i ungdomsskolen fremdeles er uløst. Vårt forslag stanser derfor ved *retningslinjene*, som tidligere nevnt.

Dersom kristendomsfaget skulle få to uketimer hvert år, noe som burde være en selvfølge, eller to uketimer to år og én uketimer ett år, må disiplinen misjonskunnskap få sin del av økningen. I begge tilfelle bør misjonskunnskap få et vårsemester med 2 uketimer. I første tilfelle får misjonskunnskap vel 17 % av faget, i det andre tilfellet vel 20 %. Disiplinen misjonskunnskap bør ikke ha under 15 % av alle timene i kristendomsfaget, men det bør heller ikke kreves over 20 %. Vi anser noe i nærheten av 20 % for å være det ideelle.

Det er også store muligheter for at det fremtidige gymnas vil bli fireårig. I så fall må kristendomsfaget få sin rimelige andel av økningen, og dette må da også komme misjonskunnskapen til gode. Denne har et slikt vell av stoff å øse av at det ikke på noen måte kan sies at behovet for så stor prosentvis andel av timene ikke er tilstede.

Med alle disse forskjellige mulighetene er det vanskelig å gi detaljerte forslag til pensum i misjonskunnskap. Vi må imidlertid kjempe for å gi faget den stilling det har krav på og så må pensum — lærebokens oppbygging og omfang — bestemmes når timetallet er klart.